

PROBLEMATIKA TECHNICKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ PRIMÁRNÍ ŠKOLY – TŘÍDNÍ PROJEKTY

KVAPIL Luděk – BLAŽKOVÁ Hana, ČR

Resumé

Článek poukazuje na nové možnosti využití třídních projektů a jejich význam při stanovení cílů, plánování a realizaci výuky v technicky zaměřených předmětech na primární škole.

Klíčová slova: technické vzdělávání, projektové vyučování, třídní projekt.

TECHNICAL EDUCATION IN PRIMARY SCHOOLS - PROJECT WORK

Abstract

This paper presents new ways of exploiting class projects, their planning and effective implementation in technically oriented subjects in primary schools.

Key words: technical education, project-based education, project work.

Úvod

Oblast výuky technicky zaměřených předmětů na primární škole vymezují tzv. normy obsažené v RVP (Rámcově vzdělávacím programu) pro základní vzdělávání.(1). Touto normou jsou kurikula, jasně formulující obsahovou stránku technického předmětu. I když je obsah výuky na základních školách neustále doprovázen vývojem moderní pedagogiky, je nutné si uvědomit, že pojetí technického vzdělávání, které předkládáme vzdělávajícím se tedy dětem, je na základě procesní stránky výuky stále stejné a ve většině případů neměnné. Teoretické znalosti v oblasti věd o materiálu, které jedinec objevuje, získává a uchovává

v paměti, patří zvláště u žáků mladšího školního věku mezi ty, které významným způsobem ovlivňují vztah k technice, ale i k ostatním technickým i příbuzným vědám. Praktické znalosti a dovednosti, které vedou žáka k rozvoji tvořivosti, jsou založeny na zcela praktickém charakteru výuky, kde jde především o procesní stránku výuky na základě práce žáka na výrobku. Současný učitel je vystaven změnám, ovlivňujícím nové pojetí základního vzdělávání technicky zaměřených předmětů. Je nucen neustále reagovat na změny a těmto změnám se přizpůsobovat. Je nucen měnit svůj postoj k přípravě výuky, tak i samotnou výuku jako takovou.

Praktické činnosti v RVP

Rámcový vzdělávací program řadí technickou výchovu do oblasti „Člověk a svět práce“ spolu s konstrukčními činnostmi, pěstitelskými pracemi a přípravou pokrmů. Umožňuje učiteli určitou volnost při výběru a řízení výuky. Na druhé straně dost výrazně snížil hodinovou dotaci, která byla v minulosti 2 hodiny na 1 hodinu týdně. Tato zásadní změna (vzhledem k tomu, že jde o praktický charakter výuky) ovlivnila chování učitele a jeho přístup k výuce. Cílem výuky je získávání žákovských kompetencí, například:

Kompetence pracovní: žáci se snaží co nejlépe splnit zadané úkoly. Navrhují různé možnosti řešení pracovní činnosti. Dbají na ochranu svého zdraví a zdraví ostatních, bezpečně používají svěřené nástroje, nářadí a pomůcky.

Kompetence k učení: žáci mají zájem na vzdělávání a sebevzdělávání, vyhledávají, třídí a zpracovávají informace. Plánují vlastní činnosti a volí vhodné postupy. Získané vědomosti a dovednosti dokáží uplatnit v dalších činnostech.

Kompetence k řešení problémů: žáci vnímají problémy a snaží se nacházet řešení. Nenechají se odradit neúspěchem a mají zájem na dokončení úkolu.

Kompetence komunikativní: žáci vyjadřují své myšlenky a názory. Zapojují se do diskuse, naslouchají druhým, obhajují svůj názor. Rozumí různým typům textů, obrázků a jiných informačních a komunikačních prostředků. Dosud nabyté vědomosti a dovednosti využívají ke kvalitní spolupráci s ostatními žáky.

Kompetence sociální a personální: žáci spolupracují ve skupině a pozitivně ovlivňují pracovní výkony ve skupině. Podílí se na vytváření pozitivní atmosféry. Umí poskytnout pomoc nebo si o ni sami říci.

Je tedy nutné si uvědomit, že technická výchova a předmět „Praktické činnosti“ neobohacuje žáka jen po stránce praktických činností (vzdělávání v oblasti přetváření technického materiálu ve výrobek - jako výsledek výuky), ale i po stránce komunikační, sociální, kognitivní apod.

Nízká hodinová dotace může negativně působit na výuku v těchto směrech:

- učitelé budou omezeni ve výběru technického materiálu,
- nebudou moci vytvářet složitější výrobky,
- žáci nebudou schopni splnit základní úkoly v rámci jedné vyučovací jednotky.

Praxe ukazuje, že z nedostatku hodinové dotace se učitelé často přiklání k tzv. blokové výuce. V jednom týdnu si zdvojují vyučovací hodiny na úkor jiných předmětů a v druhém týdnu tuto výuku vrací.

Projektové vyučování

Jednou z forem jak zvýraznit výsledek vzdělávání u žáka je projektová metoda. Honzíková uvádí: „Výchovně vzdělávací projekt je integrované vyučování, které staví před žáky jeden nebo více úkolů. Cílem projektu je splnění úkolu. Aby byl úkol splněn, potřebují žáci vyhledat řadu informací, umět použít a zpracovat dosavadní znalosti, navázat kontakty s odborníky, umět organizovat práci, pracovat týmově, naučit se komunikaci.“(2). Za projekt považujeme soubor různých činností žáků i učitelů, jež řeší vymezené téma nebo problém a vedou k dosažení požadovaných pedagogických cílů. Projektové metody jsou časově náročné, neboť zde žáci poznávají a objasňují různé jevy ze života, osvojují si dovednosti, získávají zkušenosti a rozvíjejí vztahy k věcem i k druhým lidem.

Projekty umožňují:

- zapojení větší míry myšlení a tvořivosti,
- zapojení více činností,
- poznat více téma do hloubky,
- ovlivňuje celou osobnost žáka,
- motivaci.

Projekty dle délky trvání rozdělujeme na:

- krátkodobé,
- dlouhodobé.

Vzhledem k dlouhodobosti plnění projektu bývá realizace označována jako „Tematické dny“ (3, s. 62-67).

Třídní projekt

Jednou z možností jak zlepšit výsledky výuky technické výchovy se nabízejí krátkodobé projekty. Krátkodobý projekt můžeme též nazývat třídním projektem, zaměřeným na dílčí cíle, jehož časová dotace je max. 5 dní. V technické výchově se obsahová integrace, tzn. propojení znalostí z několika různých oblastí (přírodovědy, výtvarné výchovy, hudební výchovy, českého jazyka, matematiky aj.) významněji projeví.

V technické výchově to může znamenat zaměřit se na:

- určitý technický materiál a jeho vlastnosti,
- získání dovedností návyků pro dané praktické činnosti,
- získání ucelených znalostí nejen z tech. výchovy,
- řešit problémové situace,
- tech. myslet a učit se tvořivosti.

Činnostní charakter výuky zvyšuje zájem žáků. Krátkodobé třídní projekty podněcují u žáků jejich:

- zájem o výuku,
- dobrovolnost,
- samostatnou práci,
- spolupráci,
- tvořivost,
- emotivní složku,
- sociální projevy.

Závěr

V pregraduální přípravě budoucích učitelů je třeba se zaměřit na nové, progresivnější způsoby dosahování cílů. Vedle klasického pojetí výuky seznamovat studenty, názorně ukazovat, učit a vyžadovat, aby každý budoucí učitel uměl použít učivo k vytvoření třídního projektu. Vytváření třídních projektů je odlišné od standardní výuky. Je náročnější na práci učitele a organizaci výuky. Nabízí příznivé podmínky pro výchovnou práci.

Literatura:

1. MŠMT. *Rámcový vzdělávací program*. Praha: VÚP, 2005. ISBN 80-87000-02-1.
2. HONZÍKOVÁ, J.: *Netradičně v pracovní výchově*. Plzeň: Krajské centrum vzdělávání azyková škola, 2005. s. 17. ISBN 80-7020-149-5.
3. DOLEŽALOVÁ, J. *Rozvoj grafomotoriky v projektech*. Praha: Portál, 2010, s.62-67. ISBN 978-80-7367-693-3.

Lektoroval: doc. PhDr. Libuše Podlahová, Dr.

Kontaktní adresa:

Luděk Kvapil, Mgr., Ph.D.,
Katedra technické a informační výchovy,
Pedagogická fakulta UP, Žižkovo nám. 5,
771 40 Olomouc, ČR, tel. 00420 585635807,
e-mail: lkvapil@pdfnw.upol.cz,

Hana Blažková, Mgr.
Katedra technické a informační výchovy,
Pedagogická fakulta UP, Žižkovo nám. 5,
771 40 Olomouc, ČR, tel. 00420 585635819,
e-mail: hanablazkova@pdfnw.upol.cz